

چا و پياخشانديكي خيرا به يهك دوو لاپهړه ي ميژوو

توانا

نهم جيهانه و سيستمه كه ي، هه روا له خوراو له چا و تروكاندينكا په پيدا نه بووه. به لكو دواي نه وه ي پره وردگار به شه ش روژدروستي كرد، به هه زاران سال مروف كه و ته جووله و هه ر نه وه يه ك سوودي له نه وه كاني پيش خوي بيني. به م جوړه نه وه ي لپنيكها ت كه نيسنا، حالي حازر له پيش چا و مانه و نيمه به شنيكين لي ي.

پنويستي و پيداويستي دا بينكردن، نهيني پيشكه و تن و گورانكار بيه كان بوو، زورچار مروف بو به دي هيناني نهمه شكستي ده هينا و سه ريشي ده كرده قورباني، هه ربونمونه كاتي ك مروفيك له جاخه كونه كاندا، له ناو برسيتي هيريشي ده برده سه ر نازه له كنيويه ك وشكستي ده هينا، هه له كه ي نهم ده بووه په ندو ناموزگاري بو خه لكاني تر.

به لام سه ير له وه دايه، ميژووي كون كم له رولي تاك و سه ر كرده كان لاده دات، وينه ي نه و سه ر كرده ي نيگار كيشه كان له سه ر ناشه به رد يا ته خنه قورنيك نه خشا ندويانه كه له پيش كومه له جه نگاوه ري كه وه دهر ون باس له سه ر كه و تني پادشايه ك ده كهن، زورن. به لام گومان له وه داي يه كه نه و ميلله تانه له ناو چوون، نه و سه ر كرده ش كوتايي يه كه يان به شكستي بووه.

شنيكي به لگه نه ويسته، هه ر ميژوويه ك باس له رولي تاكه كاني كومه ل نه كات، له ديار ي كردني دادگه رانه ي نه رك و ما فه كان، ميژوويه كي دوراوه.

ميژوويه كيش ديرين و په ند به خشه، كه باس له رولي كه لان بكات له گورانكار بيه كاندا، هه ر نه و ميلله تانه ش سه ر كه و تنو بوون و ده بن كه توانيويانه په ند له په ندي ميژوو وه ر گرن، و به پنجه وانه وه زيړ ده ستي يا نيمچه زيړ ده ستي ناكاميان بووه.

كاتيك كه 3500 پ.ز باوبا پيراني نيمه، له دي ي "جه رموو" ي نزيك "جه مچه مال" ي نيسنا چينشين بوون و ده ستيان كرد به كشتوكال كه به كونترين "دي ي كشتوكالي" ده زميردرت، بو نه و سه ر ده مه داهينانيكي وا بوو، هيچي له م داهينانه ي نيسنا كه متر نه بووه.

چونكه هه ر نه و خانووه فوره ي نه و ده مه بووه ريخوشك هري نهم كوشك و نه لار ونا پارتما نه ي نيسنا.....

كاتيكش يه كيك له دوورگه كاني نهمه ريكا "كوبا ي نيسنا" بوو، له 11 نوكتوبه ري 1492 ز بوو ري كه و ت دوزرايه وه، كه ده روازه ي يه كه مي دوزينه وه ي هه موو نهمه ريكا بوو، به لام نه وه ي كه نيسنا هه به، به خوين و نازاريكي زور نهمه ريكا ي نهمروي لپنيكها ت، راسته جوړج واشتنن له سالي 1783 ز نهمه ريكا ي له چنك نينكليزه كان ده هينا، به لام نه و به ته نها هيچي پينه ده كرا، كه ر خه بات و تيكوشاني فيكرو جه سته ي روله كاني نه و وولاته نه بووايه له پينا و رزگاري وو لاته كه ياندا، هه ر به رخوداني نه و انيش جوړج واشتنني ناسا ند به دنيا، جا نه كه ر نه وه كاني نه و هه موو روژنيك داهينانيكي تازه يان نه كردي و، هه ر خه ريكي پيا هه لداني بوو بن، نه و نيسنا په يكه ره كه شي نه ما بوو و دا كير كه راني ده كه رانه وه سه ر زه وي نهمه ريكا.

واته ميژووي نهمه ريكا له سه ر دوو پي ده روا "كــــــــــــه ل و سه ر كرده".

نيسنا به له خومان پيرسين: باشه بوچي نيمه پيش هه زاران سال له نهمه ريكا يه كان نيشته جي بووين! كه چي تا نيسناش هه ر كوچه رين!؟

خاك نه ما مردووي دووره وولاتماني لي نه نيزرايت، ماسي نه ما له جه سته ي ماندووي روله ي كوردي نوش نه كرديت!

به لي، كه ر نهمه ريكا يه كان، هه ر باسيان باسي شه يقه و پايب و پانتوله كه ي جوړج واشتنن بوايه، په فينم هه به كه هه ر نه و نهمه ريكا دا كير كراوه ي پيشوو ده بوو و هه ر واش ده ما يه وه، به لام كاتي ك نينكليزه كان سووديان له پانايي نهمه ريكا بيني بو پيشه سازيه سه ره تاييه كانيان،

نهمه ريكا يه كان "ته رجومه ي واقعه كه يان" كرد بو خزمه ت به خويان، ته نانه ت سووديان له بازووي به هيزي كويله نه فريفايي يه كان بيني بو ناوه دان كرده وه ي وو لاته كه يان، كاتي كيش به ريتانيا له سالي 1773 ز ويستي به تويزي نه و بره "چا" يه له كه ناره كاني وو يلايه تي " بوستن" دا بگريت، كومه له لاويكي خوين كه رم به جل به ركي هيندي يه سووره كان و له به رجاوي خه لك، به چه بله ريتزيان تانويان نه و بره چايي يه بخنه ناوه كه وه و سه ره تاي

چه خماخه ي شورشي رزگاري خوازي له نهمه ريكا ده ست پينكه ن.

واته جارداني شورشه كه يان "كومه له لاويك" بوون.

له هه مان کاتدا رۆلی جوړج واشنتنیش بهرز ده نرخیتریت، چونکه گهر نهو پیاوه دواى هه شت سال له سه روکاپه تی " 1789-1797" ز و له تهمه نی 65 سالیدا به روکی کورسی ده سه لاتی بهرنه دابه و به هه لیزاردن جون نه دامزی هاویری " 1797-1801" ز جیگای نه گرتیا به ته وه، خوا ده برانی نه مریکا چ ناقاریک جاوه پروانی ده کرد!!!

نیرانیش خاوه نی میژوو به کی دیرینه و هه زاران سال تهمه نی فرمان په واییه که به تی ، به نام کاتیک سالیک 1979 " نیمام خومه بی" به " محمد حسین هیکل" ی روزنامه نووس ده لیت : " نیمه شورشمان نه کرد تا نان بو خه لک پهیدا بکهین" .

نهم قسه سهیره ، نه نجامه که ی حه نهمه ن ده پیت شه ریکی ده سته و په خه ی 8 سالی به روکی نیران بگریت و باجه که شی ته نها خه لکی به شخوراو و نان بو په یدا نه کراوی نیران بیده ن!! هه ر وهک چون نیمام باخود رابه ری نیران ووتی که نه وان بو خزمه تی خه لک نه هاتوون ، که چی له شه رو و یران کاری دا وهک ماری" ناشقه و ماشقه" خویان ده نویسن به خه لک و" جه ماوه ری به شه رهی نیران" دا و ده یانکه نه سوونه مه نی شه ره کانیان و له کانی به شکردنی خه رمانیشدا وهک دوو جه مسه ری لیکچووی موکنا تیسن.

کاتیکیش میسر له لایه ن به ریتانییه کانه وه حوکم ده کرا له کوتایى سه ده ی نوزده یه م، " لورد کرومه ری" فونسولی به ریتانی ووته په کی هه په ده لیت: " نیمه حوکمی میسر ناکهین ، به لکو نیمه حوکمی حوکمرانانی میسر ده کهین".

ده رده که ویت که دیواریکی پولایین هه بووه له نیوان گه ل و حوکمرانانی میسر دا.

به کوردی و به کورتی:

نه وان ه ی که په ند وه رناگرن له وانه کانی میژوو ، به نایه ت نه و چه ند لاپه ره ی باس له رۆلی گه ل ده کات ، و هه موو تاکیک به سه رکرده کانیسه وه به خزمه ت کاری گه ل و خاک نازانت ، ده پیت هه ر کوجه رو په رت و بلاو بن نه که ریش پیشه نگترین جینشینیش بن به هه زاران سال پیش میلیه تانی تر ، و به دوع.....